18/09/2019

Σύντομη Ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Οικουμενικό Πατριαρχείο, ή Μητέρα Εκκλησία, ή Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία καλείται το πρώτο από τα τέσσερα παλαίφατα Πατριαρχεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας, το οποίο εδρεύει στην Κωνσταντινούπολη και φέρει τον τίτλο Οικουμενικό. Ιδρυτής της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως είναι ο Απόστολος Ανδρέας, ενώ η αποστολικότητα του Θρόνου της φαίνεται και από την δράση του Αποστόλου Ιωάννου στην Μικρά Ασία, η οποία ήδη από τον 4ο αιώνα ανήκει σταθερά στην δικαιοδοσία του.
Η αποστολική όμως καταξίωση της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως στηρίζεται πολύ περισσότερο στο αποστολικό της έργο, το οποίο επιτέλεσε και κατά τα βυζαντινά χρόνια και με την διάδοση του Ευαγγελίου με αποστολικό ήθος και τρόπους σε πολυπληθείς λαούς συνάγοντάς τους στην Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία.

Πριν τον Μεγάλο Κωνσταντίνο, η μικρή πόλη του Βυζαντίου, αρχαία αποικία των Μεγαρέων, ήταν Επισκοπή υπαγόμενη στον Μητροπολίτη Ηρακλείας με πρώτο Επίσκοπο τον Στάχυ, μαθητή του Αποστόλου Ανδρέα.

Όταν ο Μέγας Κωνσταντίνος μετέφερε την πρωτεύουσα του Ρωμαϊκού κράτους, το έτος 330, από την Παλαιά Ρώμη στην μικρή πόλη του Βυζαντίου, την ονόμασε Νέα

Ρώμη. Έτσι, η Επισκοπή της ανυψώνεται σε Αρχιεπισκοπή και λίγο αργότερα, το 381 της αναγνωρίζεται η αποστολική παράδοση και η εκκλησιαστική συνείδηση, η οποία της απέδιδε σπουδαία θέση και αξία, ενώ ταυτόχρονα την ανυψώνει ως τον δεύτερο Θρόνο στα πρεσβεία τιμής μετά την «Πρεσβυτέρα» Ρώμη.

Η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος, η οποία διαμόρφωσε τον θεσμό της Πενταρχίας των Πατριαρχών, ορίζει με τον 28ο Κανόνα της ότι ο Κωνσταντινουπόλεως δεν είναι πλέον μετά τον Ρώμης, αλλά μαζί με τον Ρώμης έχοντας τα ίσα πρεσβεία τιμής. Με τον ίδιο Κανόνα παγιώνεται και η δικαιοδοσία του Κωνσταντινουπόλεως ενώ ταυτόχρονα καθορίζεται ότι μόνο ο Κωνσταντινουπόλεως ασκεί υπερόρια δικαιοδοσία, το οποίο σημαίνει ότι οι χριστιανικές κοινότητες της Διασποράς, οι οποίες βρίσκονται εκτός των συνόρων της πάλε Αυτοκρατορίας και των ορίων των άλλων τεσσάρων Πατριαρχείων υπάγονται στον Πατριάρχη της Κωνσταντίνου Πόλεως. Επιπλέον, η ίδια Σύνοδος έδωσε στον Κωνσταντινουπόλεως, και μόνον σε αυτόν, το δικαίωμα της εκκλήτου, να δικάζει δηλαδή σε περίπτωση έκκλησης υπερόριους κληρικούς των λοιπών Πατριαρχείων. Από δε της Συνόδου της Κωνσταντινουπόλεως το 587, ο προϋπάρχον τίτλος Οικουμενικός γίνεται επίσημος τίτλος και ο Κωνσταντινουπόλεως αποκαλείται πλέον Οικουμενικός Πατριάρχης.

Κατά την περίοδο αυτή της ακμής, το Οικουμενικό Πατριαρχείο πρωτοστάτησε στην διατύπωση και διαμόρφωση των δογμάτων, στην σύγκληση των Οικουμενικών Συνόδων, στην ανάπτυξη του μοναχισμού και γενικότερα στον εμποτισμό συνόλου της ζωής της Αυτοκρατορίας με το χριστιανικό πνεύμα. Ακόμη, ήδη από την εποχή του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, άσκησε ιεραποστολικό έργο, το οποίο κορυφώθηκε τον 9ο και 10ο αιώνα με τον εκχριστιανισμό των σλαβικών λαών, καθιστώντας το Οικουμενικό Πατριαρχείο Μητέρα Εκκλησία και πηγή του πολιτισμού τους.

Μετά την απώλεια της εξωτερικής αίγλης και δύναμης, λόγω των συγκυριακών επιδράσεων, το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανέλαβε ως στοργική μητέρα το έργο της προστασίας και περίθαλψης των υπόδουλων ορθοδόξων λαών και κινήθηκε με πολλή σοφία και σύνεση μέσα στις νέες συνθήκες των καιρών, κατορθώνοντας να κρατήσει την ορθόδοξη πίστη και την αυτοσυνειδησία των Ορθοδόξων. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης τέθηκε ως κορυφή όλων των ορθοδόξων χριστιανών εντός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ενώ κάτω από την σκέπη και την καθοδήγηση του Οικουμενικού Πατριαρχείου οι ορθόδοξοι λαοί καλλιέργησαν τις εθνικές τους γλώσσες, ανέπτυξαν δική τους εκκλησιαστική γραμματεία και διατήρησαν αλώβητα τα ιδιαίτερά τους γνωρίσματα.

Η δημιουργία ανεξάρτητων εθνικών κρατών κατά τον 19ο αιώνα είχε ως συνέπεια και την δημιουργία Αυτοκέφαλων κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών. Το

Οικουμενικό Πατριαρχείο μολονότι έβλεπε την δικαιοδοσία του να συρρικνώνεται, εν τούτοις, όπως είχε πράξει και το 1589 με την Εκκλησία της Ρωσσίας, παραχώρησε διά της κανονικής οδού το Αυτοκέφαλο στις υπόλοιπες τοπικές Εκκλησίες.

Παρά ταύτα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχει το προνόμιο και την ιστορική ευθύνη του συντονισμού και προώθησης των δραστηριοτήτων ως Πρωτόθρονη Εκκλησία, και ο Οικουμενικός Πατριάρχης έχει το πρωτείο τιμής μεταξύ των Προκαθημένων των λοιπών «πρεσβυγενών» και νεότερων Πατριαρχείων. Στην διακονία της ενότητας των Ορθοδόξων Εκκλησιών, ο Οικουμενικός Πατριάρχης είναι υπεύθυνος για την σύγκληση των Πανορθόδοξων Συνόδων και για την στήριξη του Διαχριστιανικού και Διαθρησκειακού Διαλόγου.